

Debra K. Boyer
Univerza v Washingtonu

Prostitucija v času pandemije: Izsledki kažejo potrebo po nordijskem modelu

Vpliv COVID-19 na spolno izkoriščene osebe ponuja priložnost za rabo nordijskega modela ureditve prostitucije. Čeprav so ženske v prostituciji podvržene nasilju ter pogosto nimajo dostopa do storitev pomoči in podpore, so redko videne kot ranljiva skupina v času pandemije. Izsledki intervjujev socialnih služb iz Seattla kažejo, da ženske doživljajo več fizičnega in spolnega nasilja s strani strank, ženske, ki pa so iz prostitucije izstopile, čutijo, da sta njihova stabilnost in varnost v nevarnosti. Zagovorniki nordijskega modela trdijo, da bi lahko strukturne neenakosti in razlike rešili z dostopom do osnovnih storitev podpore in pomoči ter strukturnimi spremembami.

Podatki iz prvega vala pandemije so bili polni upanja in kazali na to, da se bo spolna industrija zrušila. Poročila kažejo, da se je zmanjšalo povpraševanje in tudi trgovanje z ljudmi z namenom spolnega izkoriščanja po svetu. V Ameriki se je zaprlo 7000 bordelov, podatki so kazali tudi na 60 do 80-odstotno zmanjšanje spletne prostitucije. To dogajanje bi moralo negativno vplivati na spolno industrijo, a prostitucija se je zelo hitro prilagodila novim razmeram z vse bolj škodljivimi taktikami za ženske.

Zaradi zmanjšanja stikov v živo, spolna industrija ves čas išče načine, kako priti v stik s strankami in njihovim denarjem. Spletno novačenje se je trikrat povečalo, povečal se je fokus na otroke in mladostnike, ki zaradi šole preživijo vedno več časa na spletu. Ženske so siljene v spletno pornografijo in v »dostavo na dom«. V ameriških medijih so zasledili članek o novačenju zaposlenih v McDonaldsu za spletno prostitucijo in pornografijo. Grozno je dejstvo, da je na voljo vedno več pornografskih posnetkov, ki vključujejo posilstva, za katere uporabniki plačujejo.

Na spletnih portalih, kjer oglašujejo prostitucijo, si stranke izmenjujejo informacije, kako ostati v stiku z ženskami v času pandemije in pišejo, da obstajajo nelegalna masažna podjetja, ki naj bi bila zaprta. Moški, ki naj bil delal v zdravstvu, poroča, da se je srečeval le z eno določeno žensko. Stranke izkoriščajo povečano ranljivost žensk z vedno več zahtevami po nevarnih spolnih praksah, plačujejo manj denarja brezdomnim ženskam oz. tistim, ki jim brezdomnost grozi. Stranke so dominantne in degradirajo ženske.

Spolna industrija, ki je nadzorovana s strani moških, tekmuje za medijski prostor in uporablja ženske, da govorijo o pomanjkanju in izgubi strank zaradi virusa. Prav tako želijo na ta način doseči popolno dekriminizacijo prostitucije v imenu revnih žensk, ki potrebujejo denar.

Skupine za legalizacijo/dekriminizacijo prostitucije lahko govorijo, da jih zanima varnost žensk, ampak v resnici so abolicionisti tisti, ki se trudijo odpraviti sistemske neenakosti, ki ogrožajo ženske in poslabšujejo njihov položaj v času epidemije. Morebitne finančne izgube spolne industrije so pridobitev na strani abolicionistov in zgodovinski trenutek za zagovarjanje strukturnih sprememb za izkoreninjenje vseh oblik trgovanja z ljudmi z namenom spolnega izkoriščanja. Zdaj je čas, da se okrepijo argumenti za nordijski model ureditve prostitucije in da se omogoči ženskam v prostituciji in pornografiji dostop do storitev in varnosti.

Prostitucija, neenakost in pandemija

Pandemija razkriva močno neenakost in nesorazmernost pri obolevanju in umrljivosti temnopoltih. V začetku aprila 2020 je v New Yorku umrlo dvakrat več temnopoltih in Latinoameričanov kot belopoltih. Prav tako je bila okuženost večja med staroselci.

Ključno je, da se v času virusa soočimo z vlogo rasizma, dohodkovno neskladnostjo in socialno neenakostjo, saj trenutna situacija te razlike še bolj pogloblja. Prav tako moramo spregovoriti o ženskah v prostituciji in pornografiji, ko govorimo o pandemiji. Ženskam v prostituciji grozi večje tveganje za okužbo s COVID-19 in ovira njihovo zmožnost, da se zaščitijo, prav tako je prostitucija vezana na rasizem, nasilje in revščino.

Spolna industrija je rasistična, kar vodi v nesorazmerno številko žensk in deklet, ki so ujete v prostituciji. Temnopolte ženske so zgodovinsko seksualno stereotipizirane in so tarča trgovcev z ljudmi in strank, hkrati nimajo dostopa do storitev pomoči in zaščite, saj jih družba večkrat dojema kot kriminalke, namesto žrtve. Temnopolte ženske so torej številčnejše v prostituciji in tudi med žrtvami COVID-19.

Nasilje spodbuja spolno industrijo. Ocenjujejo, da je 84 % žensk v prostituciji in pornografiji pod nekakšnim nadzorom s strani tretjih oseb, imajo zvodnike ali so žrtve TzL, do 75 % je bilo brezdomnih. Ugotovitve kažejo, da je veliko več kot 80 % oseb v prostituciji doživelo nasilje in spolni napad. Prostitucija je za ženske smrtonosna, saj več kot 1/3 poroča o tem, da so jih stranke želele umoriti, prav tako so med njimi najpogostejša posilstva in umori. Statistika o nasilju in umorih je višja pri domačih in temnopoltih prostitutkah. Pričakovati zaščito pred COVID-19 je v teh pogojih naivno in nezaslišano. Potrebno je raziskati ranljivosti in tvegana vedenja žensk v prostituciji in pogledati strukturni kontekst, v katerem prihaja do teh ranljivosti. Zdaj je pravi čas, da se spremeni pogled na spolno izkoriščanje in se področje uredi.

Vpliv COVID-19 na ženske v prostituciji

Po vsem svetu poročajo, da spolno izkoriščene osebe doživljajo povečano nasilje in nimajo dostopa do programov pomoči in varnosti. V razgovoru o tem so sodelovale tri organizacije iz Seattla, ki delujejo na področju pomoči odraslim in mladostnikom, ki so bili spolno izkoriščeni. Osrednje vprašanje se je nanašalo na vpliv pandemije na ženske v prostituciji. Dve sodelujoči organizaciji ostajata odprti ves čas pandemije, saj zagotavljajo zavetišče in osnovne potrebe.

Organizacije so povečale uporabo socialnih medijev za komunikacijo z ženskami. Določene direktne storitve so prenesle na splet. Dostop do storitev je oviran za tiste ženske, ki nimajo telefonov in dostopa do spleta. Ženske so bolj ogrožene kot kadarkoli. Stranke sedaj delajo od doma in čas preživljajo s svojimi družinami, zato se je dinamika spremenila. Močno je povečan promet zvečer. Prihaja do večje konkurence, cene se nižajo, kar pomeni, da morajo ženske sprejeti več strank, kar poveča njihovo izpostavljenost virusu.

Zaradi spreminjanja okoliščin doživljajo ženske več psihičnega in spolnega nasilja s strani strank, kar pomeni, da jih vedno več nosi orožje za zaščito. Moški, ki so v tej situaciji pripravljeni plačevati za seks, so tisti, ki bolj tvegajo in so tudi bolj nasilni. Kupce opogumljajo strategije za zatiranje virusa. Veliko držav v Ameriki izpušča nenasilne storilce kaznivih dejanj in ne aretirajo posameznikov z manjšimi prekrški, da bi se izognili gneči v zaporu. Nenamerno to morda prispeva do povečanja nasilja nad ženskami s strani moških, ki se počutijo bolj nepremagljive kot običajno.

Delavci se na terenu srečujejo z novo skupino žensk, ki je prej delala v nočnih lokalih, sedaj pa se morajo prostituirati na ulici oz. ne morejo preživeti zgolj s spletnim delom zaradi visoke konkurence in širjenjem pornografskih strani. Ocenjujejo, da je na ulici skoraj polovica žensk na novo. Zaradi konkurence in boja za stranke je okolje postalo še bolj agresivno, nasilno in nevarno. Zaradi zmanjšanega prihodka ženske nimajo možnosti umika, saj še vedno plačujejo trgovcem z ljudmi in si ne morejo privoščiti sobe v motelih. Organizacije, ki pomagajo brezdomnim, kot preventivni ukrep najemajo sobe za nastanitev. Organizacije, ki pomagajo ženskam v prostituciji pa opažajo, da ni prostih sob za nakup, da bi zavarovali ženske in jim pomagali pri izstopu. Povečalo se je tudi število mladih na ulici, ki nimajo možnosti šolskih obrokov in se doma ne počutijo varne. Prav tako narašča novačenje mladih preko socialnih omrežij.

Veliko žensk, ki je izstopilo iz prostitucije, se vrača nazaj, saj sta ogroženi njihova stabilnost in varnost. Poročajo, da je 88–100 % žensk izgubilo zaposlitev zaradi ukrepov in niso upravičene do nadomestil za brezposelnost. Veliko jih ni več zmožnih plačevati najemnine. Ena od preživelih je povedala: *»Imam covid. Kakšne prihodke imam? Moram biti izolirana in nimam hrane. Ne morem nahraniti svoje hčere. Ne moremo dobiti bonov za nakup hrane. Dobila sem službo, a so me odpustili. Ne dobim nobenega nadomestila. Ne morem na delo. Nujno potrebujem denar, da nahranim svojo 9-mesečno hčer.«*

Sodelujoče organizacije so dobile javna in privatna sredstva za direktno pomoč ženskam. Poraja se skrb, da bodo vodilni znižali sredstva za delo organizacij, ki pomagajo osebam v prostituciji in so ključne pri pomoči ob izstopu. Kljub temu organizacije verjamejo, da bodo ostale odprte, saj so klasificirane kot bistvene.

Prostitucija in tveganje za COVID-19

Osebe v prostituciji so na robu preživetja. Morali bi razumeti, da jim njihov način življenja ne omogoča upoštevanja varnostnih ukrepov. Raziskovalci pravijo, da so ženske prosile za razkužila, maske in rokavice, saj se morajo prostituirati, da preživijo.

Socialna neenakost vpliva na povečanje ranljivosti marginaliziranih skupin v času pandemije in tudi pri drugih boleznih težko sledijo ukrepom za zaščito. Vsi smo dobili navodila, da moramo ostati doma, si umivati roke, ščititi svoj imunski sistem s počitkom in zdravo prehrano in se izogibati bližnjim stikom. Te smernice vključujejo privilegirane ljudi in izključuje osebe v prostituciji. Ženske na ulici se težko zaščitijo. Večina že v času pred pandemijo ni imela doma, prostora, kjer si lahko umiva roke in se zdravo prehranjuje.

Ena od ironij v sporočilu javnega zdravstva je, da se moramo izolirati, a ženske v prostituciji so od nekdaj izolirana in stigmatizirana skupina oseb v družbi. Že od nekdaj nimajo dostopa do sistema pomoči zaradi njihovega statusa ali napačnih predstav, zakaj so se pristale v prostituciji. Niso upravičene do zaščite v primeru brezposelnosti, kuponov za hrano ipd. Zaradi njihovega kriminaliziranega statusa jim ne pripada nastanitev v okviru države, prav tako niso obravnavane kot brezdomne osebe, saj se predvideva, da so si zmožne same plačati nastanitev. Vsi ti pogoji povečujejo njihovo odvisnost od oseb, ki jih izkoriščajo, prostitucija pa postane nujna za preživetje, kar znižuje njihove možnosti, da se zaščitijo. *»Kar se zgodi na ulici, vpliva na celotno mesto,«* pravi o okužbah ena od sodelujočih organizacij.

Platforma za spremembe

COVID-19 je močno spremenil naša življenja. Taki trenutki dajejo priložnost, da opazimo, kaj se dogaja okoli nas ter ponudijo možnost, da razmislimo, kaj je sploh normalno. Ženske v prostituciji nikoli niso veljale za

nekaj človeškega, so objekt za izkoriščanje, ki je ves čas v nevarnosti zaradi sistemskega nasilja, rasizma in kulturnih razlik. Čas je, da spremenimo pogled. Potrebno je prepoznati, da socialne razlike vodijo do žarišč širjenja bolezni in nesorazmerno vplivajo na ranljive skupine, povečati stik z marginaliziranimi skupnostmi in izboljšati komunikacijo za sporočanje varnostnih ukrepov in preprečevanje širjenja virusa, zagotoviti stabilnost ranljivim skupinam in razviti ustrezne programe pomoči, spremeniti zakonodajo za zaščito ranljivih, vključiti strukturne spremembe in spregovoriti o povezavi rasizma in spolnega izkoriščanja žensk in drugih marginaliziranih skupin.

Potrebno se je izobraziti o ključnih razlikah spolno izkoriščenih žensk, ki trpijo za sistemsko zlorabo. Razlike lahko zmanjšamo tako, da osebam zagotovimo nastanitev, hrano, prihodek in poskrbimo za strukturno spremembo s prevzemom nordijskega modela ureditve prostitucije.

Strukturne spremembe in nordijski model

Preživele predlagajo spremembe na treh ključnih področjih: reforma na področju kazenskega pravosodja, pravično zaposlovanje in standardi zdravstvene oskrbe. Pri vsaki reformi je pomembno, da se upošteva pogled ranljivih skupin.

Nordijski model (v ZDA govorijo o modelu enakosti) je celosten pristop za zmanjševanje povpraševanja po storitvah prostitucije tako, da dekriminalizira osebe v prostituciji, kaznuje stranke, trgovce z ljudmi in druge osebe, ki izkoriščajo, razvije programe pomoči za osebe, ki izstopijo in podpira izobraževanje širše javnosti o škodljivosti spolne industrije. Pristop so razvili na Švedskem leta 1999 in mu sledi osem držav.

Nordijski model je sistemski pristop zmanjševanja razlik z dekriminalizacijo oseb v prostituciji in oseb, ki so žrtve TzL, hkrati pa jim zagotavlja storitve za podporo ob izhodu in kaznuje vse tiste, ki se okoriščajo s prostitucijo, tako stranke, kot tiste, ki izkoriščajo. V ZDA je prostitucija kriminalizirana za odrasle osebe, razen v desetih okrožjih v Nevadi. Trideset držav in tudi Washington D.C. je iz kaznovanja zaradi ukvarjanja s prostitucijo izključilo mladoletne osebe. V času pandemije kriminalni status ne bi smel vplivati in preprečiti ljudem možnosti zaščite. Strah pred aretacijo povečuje možnosti za izkoriščanje. Nordijski model ponuja socialno pravičnost, ki jo potrebujemo, da opolnomočimo ženske, da premagajo neenakost, revščino in socialne razlike skozi nekaznovanje in ustrezne podporne storitve. Ko govorimo o tem, se moramo zavedati, da nič od tega ne deluje, če niso zadovoljene osnovne potrebe, vključno s prihodkom.

Zagotavljanje osnovnih storitev

V času pandemije je nujno, da se soočimo s ključnimi vzroki za širjenje bolezni in zagotovimo osnovne storitve in zaposlitve, da bi zaščitili ženske in podprli njihov izhod, ki bi jim omogočil zaživeti življenje brez strahu pred izkoriščanjem. Iz epidemije virusa HIV smo se naučili, da kognitivne intervencije ne bodo spremenile tvegane vedenja, če ne poskrbimo za zadovoljitev osnovnih potreb oseb in osnova sredstva.

Glavne potrebe žensk in mladostnikov v prostituciji so varna nastanitev, hrana, osnovni prihodek in zdravstvena oskrba. Posamezniki v prostituciji in pornografiji morajo imeti resnične priložnosti za preživetje, saj razkužila in maske niso dovolj. Nasloviti je potrebno kriminaliziran status oseb v prostituciji, saj jim to onemogoča dostop do zdravstvenih storitev, kuponov za hrano, socialne in zdravstvene varnosti, zaposlitve in nastanitve. Nordijski model je tisti, ki naslavlja nepravičnost in podpira izhod.

Prevedeno in povzeto po Boyer, Debra K. (2020) "Prostitution During the Pandemic: Findings Show Need for Nordic Model," *Dignity: A Journal on Sexual Exploitation and Violence*: Vol. 5: Iss. 1, Article 7. Dostopno na: <https://digitalcommons.uri.edu/dignity/vol5/iss1/7>[https://digitalcommons.uri.edu/dignity/ vol5/iss1/7](https://digitalcommons.uri.edu/dignity/vol5/iss1/7) (dne 2. 11. 2020).